

DE DUIVEL EN DE DUISTERE DIEPTE

Stuart Turton

De duivel en de duistere diepte

Uit het Engels vertaald door Erica Feberwee

the house of books

Oorspronkelijke titel: *The Devil and the Dark Water*

Oorspronkelijk uitgegeven door: Raven Books, een imprint van Bloomsbury Publishing Plc, Londen 2020

© Stuart Turton, 2020

© Vertaling uit het Engels: Erica Feberwee, 2021

© Nederlandse uitgave: The House of Books, Amsterdam 2021

© Omslagbeelden: Shutterstock

Omslagontwerp Nederlandse uitgave: bij Barbara, Amsterdam

Auteursfoto: © Charlotte Graham

Typografie: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 443 6216 9

ISBN 978 90 443 6217 6 (e-book)

NUR 302

www.thehouseofbooks.com

www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

The House of Books is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Ada.

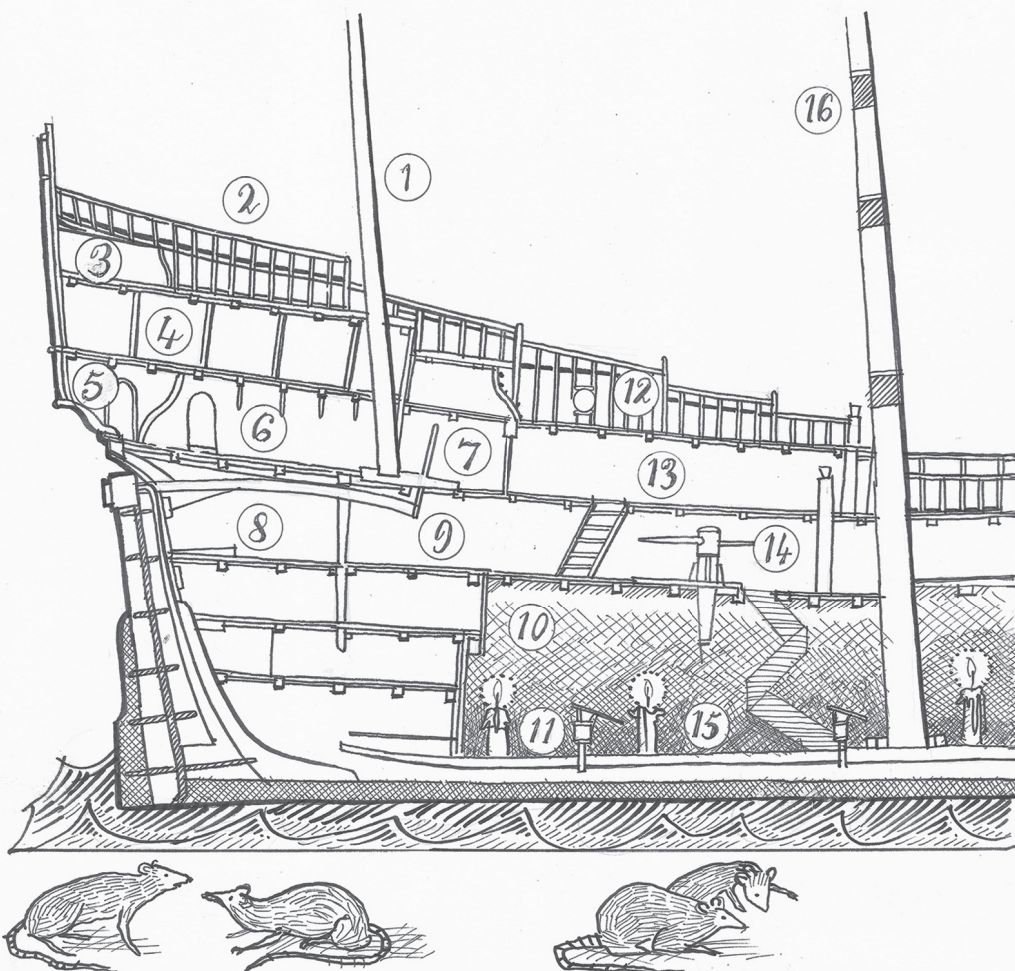
Je bent nu twee jaar oud, en terwijl ik dit schrijf lig je te slapen in je bedje. Jij, wonderlijk wezentje dat ons zo vaak aan het lachen maakt. Tegen de tijd dat je dit leest ben je alweer een stuk ouder. En veranderd. Ik hoop dat we dan nog steeds dikke maatjes zijn. En dat ik een goede papa ben. Dat ik niet te veel fouten maak en dat je het me vergeeft als ik toch iets verkeerd doe. Want eerlijk gezegd heb ik soms geen idee waar ik mee bezig ben. Maar ik doe wel altijd mijn stinkende best.

Lief klein meisje, ik hou van je. Dit boek draag ik op aan jou, wie je ook bent en nog zult worden.

Plattegrond van de passagiershutten

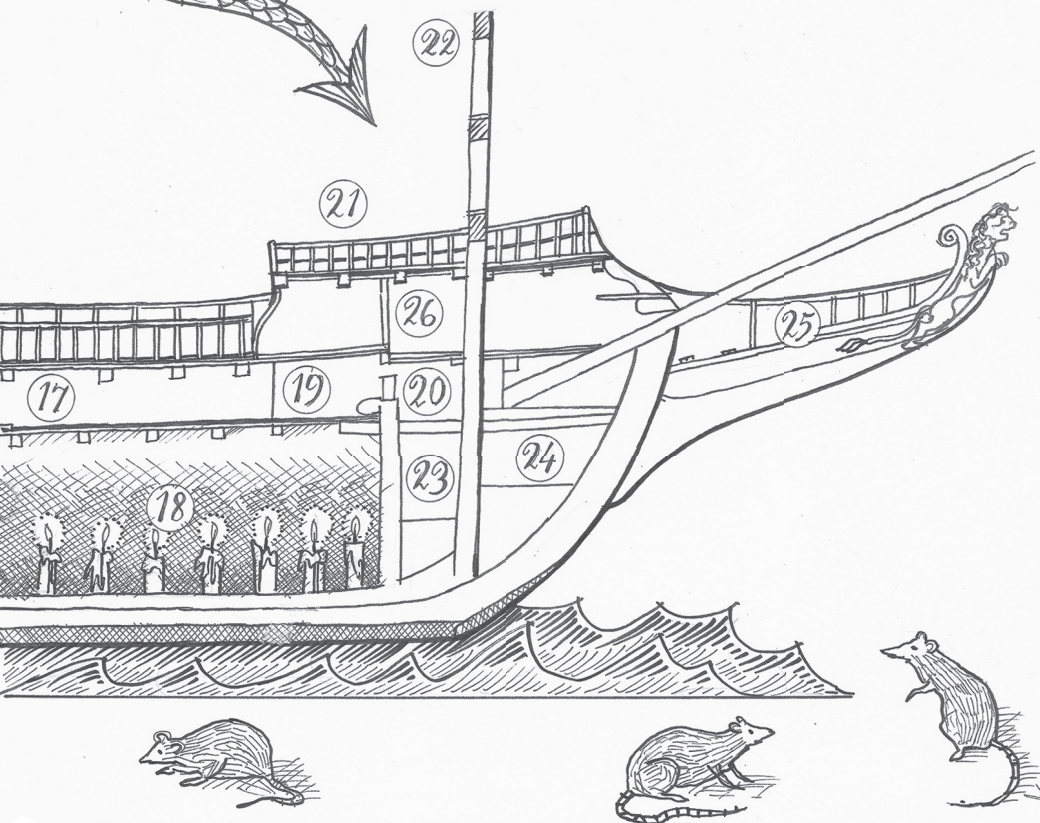
I	Kamerheer Cornelius Vos	V	Sara Wessel
II	Kapitein Adriaen Crauwels	VI	Burggravin Dalvhain
III	Lia Jan	VII	Creesjie Jens
IV	Marcus en Osbert Pieter	VIII	Hoofdkoopman Reynier Van Schooten

Hutten			
I	II	III	IV
V	VI	VII	VIII

Saerdam 1634

1	Bezaansmast	14	Kaapstander
2	Kampanjedek	15	Trap
3	Dierenkooien	16	Grote mast
4	Passagiershutten	17	Koebrugdek — bemanning
5	Hut van de gouverneur-generaal	18	Vrachtruim
6	Grote kajuit	19	Wycks hut
7	Stuurplecht	20	Zeilmakershut
8	Kruitruim	21	Bakdek
9	Koebrugdek — passagiers	22	Fokkenmast
10	Vrachtruim	23	Zeilmakersopslag
11	Lenspomp	24	Pipps' cel
12	Halfdek	25	Snebbe
13	Verdek	26	Bakverblijf

Proloog

In 1634 was de Verenigde Oost-Indische Compagnie de rijkste handelsmaatschappij ter wereld, met vestigingen in Azië en in Kaap de Goede Hoop. De meest winstgevende was Batavia, van waaruit de vloot van Oost-Indiëvaarders foelie, peper, kruiden en zijden stoffen naar Amsterdam vervoerde.

De reis duurde acht maanden en was vol gevaren.

De oceanen waren voor het grootste deel nog niet in kaart gebracht, de navigatie-instrumenten verkeerden nog in het beginstadium. Tussen Batavia en Amsterdam was er één duidelijke, goed gedocumenteerde route; schepen die daarvan afweken, raakten niet zelden verloren. Zelfs de schepen die zich aan deze maritieme 'karrensporen' hielden, waren niet veilig voor stormen, ziektes en zeerovers.

Van de tallozen die in Batavia aan boord gingen, zouden velen Amsterdam nooit bereiken.

Lijst van vermeldenswaardige opvarenden, zowel passagiers als bemanningsleden, aan boord van de Saerdam tijdens de reis van Batavia naar Amsterdam, zoals opgesteld door Cornelius Vos, kamerheer

Hoogwaardigheidsbekleders en aristocraten

Gouverneur-generaal Jan Haan, zijn vrouw Sara Wessel
en zijn dochter Lia Jan
Kamerheer Cornelius Vos
Wachtcommandant Jacobi Dreht
Creesjie Jens en haar zoons Marcus en Osbert Pieter
Burggravin Dalvhain

Overige passagiers

Dominee Sander Kers en zijn beschermeling Isabel
Luitenant Arent Hayes

Hoge functionarissen

Hoofdkoopman Reynier van Schooten
Kapitein Adriaen Crauwels
Eerste stuurman Isaack Larme

Bemanningsleden

Bootsman Johannes Wyck
Konstabel Frederick van de Heuvel

De gevangene

Samuel Pippis

Arent Hayes brulde van de pijn toen een steen als een mokerslag tegen zijn brede rug beukte.

Een volgende kei suisde langs zijn oor, de derde raakte zijn knie en deed hem struikelen. De genadeloze meute, die ondertussen gretig de grond afspeurde op zoek naar nieuwe projectielen, barstte uit in gejoel. De honderden die waren toegestroomd om het spektakel te aanschouwen, werden in bedwang gehouden door de stadswacht. Hun ogen zagen zwart van boosaardigheid, spuug vloog in het rond terwijl ze beledigingen jouwden.

‘Zoek in godsnaam dekking,’ smeekte Sammy PIPPS. Hij moest bijna schreeuwen om boven het lawaai uit te komen. Zijn boeien glinsterden in het zonlicht terwijl hij voortstompede. ‘Het gaat ze om mij.’

Arent was twee keer zo lang en anderhalf keer zo breed als de meeste mannen in Batavia, inclusief PIPPS. En ook al was hij niet gevangengenomen, laat staan geboeid, hij gebruikte zijn reusachtige gestalte om zijn veel kleinere vriend af te schermen tegen de stengooiers.

De Beer en de Mus. Zo hadden ze vóór de val van Sammy bekendstaan. En die bijnaam had nog nooit zo toepasselijk geleken.

PIPPS was uit zijn kerker gehaald om te worden overgebracht naar de haven, waar een schip wachtte om hem naar Amsterdam te brengen. Hij werd geëscorteerd door vier musketiers, die op ruime afstand bleven, uit angst om zelf doelwit te worden van de meute.

‘Ik word door jou betaald om je te beschermen,’ gromde Arent. Hij veegde het stof en het zweet uit zijn ogen en probeerde de af-

stand te schatten naar de havenpoort. ‘Dus dat doe ik. Tot ik erbij neerval.’

De kolossale dubbele havenpoort lag helemaal aan het eind van de grote boulevard van Batavia. Achter die poort waren ze buiten het bereik van de menigte. Helaas vormden ze het sluitstuk van de lange stoet die in de zinderende hitte langzaam voortschuifelde. De poort leek nog geen stap dichterbij gekomen dan rond het middaguur, toen ze de klamme kerker hadden verlaten.

Een steen plofte vlak voor Arents voeten op de grond, opgedroogd vuil spatte tegen zijn laarzen. De volgende ketste af op Sammy’s ketenen. Verkopers die met zakken vol keien langs de kant stonden, deden goede zaken.

‘Wat een klotestad!’ grauwde Arent. ‘Ze weten hier overal munt uit te slaan.’

Op een gewone dag zou het publiek zijn inkopen doen bij de bakkers, kleermakers, schoenlappers, touwslagers en kaarsenmakers die hun nering dreven aan de boulevard. De mensen zouden een praatje maken en mopperen over de verzengende hitte, maar in het aangezicht van een lijdende geketende veranderde zelfs de zachtmoedigste ziel in een duivel.

‘Ze willen bloed zien. Mijn bloed.’ Sammy probeerde Arent weg te duwen. ‘Toe! Wegwezen!’

De reus keek op zijn doodsbanige vriend neer. Die probeerde hem uit alle macht weg te duwen, maar het haalde niets uit. Sammy’s donkere krullen waren aan zijn voorhoofd geplakt, zijn hoge jukbeenderen zagen paars van de klappen die hij in de gevangenis had opgelopen. Het gebruikelijke cynisme in zijn wijd opengesperde ogen had plaatsgemaakt voor wanhoop.

Toch was hij, ondanks alles, nog een deksels knappe verschijning.

Arent daarentegen was kaal, met een bokstersneus. Ooit had iemand tijdens een gevecht een stuk uit zijn rechteroor gebeten, en aan een lompe, stuntelige afranseling had hij een litteken overgehouden van zijn kin tot aan zijn sleutelbeen.

‘Zodra we bij de kades komen zijn we veilig,’ hield hij koppig vol.

Ook hij moest met stemverheffing praten, omdat er op dat moment onstuimig gejuich opklonk ter hoogte van het begin van de stoet.

Daar reed gouverneur-generaal Jan Haan, kaarsrecht gezeten op zijn witte hengst, met een borstpantser over zijn wambuis en een zwaard aan zijn riem.

Vijftien jaar geleden had hij namens de Verenigde Oost-Indische Compagnie het dorp gekocht dat hier had gelegen. Hij had het in de as gelegd zodra de inheemse bevolking het contract had getekend. De as en het puin had hij gebruikt voor de aanleg van wegen en grachten, en voor de bouw van de stad die inmiddels op deze plek was verzezen.

Batavia had zich ontwikkeld tot de meest winstgevende handelspost van de Compagnie, en nu was Jan Haan naar Amsterdam teruggeroepen om zitting te nemen in het centrale bestuur van de Compagnie, de raadselachtige Heren Zeventien.

Terwijl hij op zijn hengst over de boulevard draafde, werd hij luidkeels toegejuicht. Maar er vloeiden ook tranen. De mensen strekten huilend hun handen naar hem uit om hem aan te raken. Er werden bloemen gegooid, zegenwensen geroepen.

De gouverneur-generaal sloeg er geen acht op. Met zijn kin omhoog keek hij strak voor zich uit. Een havik op een paard, dacht Arent onwillekeurig, vanwege Haans haakneus en kale schedeldak.

Zijn escorte van vier slaven kon hem nauwelijks bijhouden, hijgend, zuchtend onder het gewicht van een vergulde palankijn met daarin de vrouw en de dochter van de gouverneur-generaal en hun kamenierster, die zichzelf met een hoogrood gezicht koelte toewaaierde.

Daarachter liepen vier musketiers, sterke kerels met o-benen die de zware kist droegen met daarin de Vinding. Het zweet droop van hun gezicht, hun handen waren vochtig, waardoor ze regelmatig dreigden hun greep op de kist te verliezen. Telkens wanneer dat gebeurde, schitterde er angst in hun ogen. Ze wisten wat hun te wachten stond als het gekoesterde bezit van de gouverneur-generaal beschadigd raakte.

Achter hen volgde een wanordelijk gezelschap hovelingen en vleiers, hoge klerken en gunstelingen. Na jarenlang intrigeren en manipuleren waren ze beloofd met de uitnodiging om in de verstikkende hitte aanwezig te zijn bij het afscheid van de gouverneur-generaal van Batavia.

Diep in gedachten verzonken had Arent niet in de gaten dat er een kloof ontstond tussen hem en zijn beschermeling. Een steen vloog langs hem heen en raakte Sammy tot bloedens toe op de wang, hetgeen opnieuw aanleiding was voor een uitbarsting van gejoel.

Driftig griste Arent de steen van de grond. Hij slingerde hem naar de gooier, raakte de onverlaat op de schouder en deed hem in het stof bijten. Een gehuil van verontwaardiging steeg op, de meute drong naar voren, en het kostte de stadswacht de grootste moeite om de orde te handhaven.

‘Goeie worp,’ mompelde Sammy waarderend. Hij dook haastig weg toen er nog meer stenen door de lucht vlogen.

Tegen de tijd dat ze de haven bereikten, kon Arent nauwelijks meer lopen. Zijn hele lijf deed zeer. Sammy had weliswaar wat blauwe plekken, maar was voor het overige redelijk gespaard gebleven. Toch slaakte ook hij een zucht van verlichting toen de reusachtige poorten openzwaaiden.

Daarachter strekte zich een doolhof uit van kisten en rollen touw, van hoog opgestapelde vaten en rieten manden met tokkende kippen. Varkens en koeien sloegen de stoet somber gade, dokwerkers die elkaar bulderend toeschreeuwden, laadden vracht in de deinende roeiboten, klaar om uit te varen naar de zeven Oost-Indiëvaarders die op het glinsterende water voor anker lagen. Met hun zeilen gestreken en nog niet getuigde masten leken ze op dode torren met hun poten in de lucht. Maar nog even, dan krioeelde het aan boord van de zeelui en de passagiers, samen meer dan driehonderd zielen.

Reizigers rammelden met hun beurs naar de sloepen die tussen de kade en de driemasters heen en weer voeren. Wanneer de naam van hun schip werd afgeroepen, drongen ze gretig naar voren. Kinderen

speelden verstoppertje tussen de kisten, andere klampten zich vast aan de rokken van hun moeder. Vaders keken woedend naar de hemel, alsof ze het stralend blauwe uitspannel tot wat verkoeling in de vorm van wolken konden bewegen.

De gefortuneerde passagiers stonden enigszins afzijdig, omringd door hun bedienden en luxueuze hutkoffers. Mopperend onder hun parasol waaierden ze zich vergeefs koelte toe, danig bezweet in hun kanten plooi kraag.

De stoet hield stil, de poorten zwaaiden dicht, het geluid van de schreeuwende meute stierf weg.

Nog wat laatste stenen ketsten af op de kisten. Toen was de beproeving ten einde.

Arent slaakte een lange zucht, diep voorovergebogen, met zijn handen op zijn knieën. Zweet droop van zijn voorhoofd.

‘Hoe erg is het?’ Sammy inspecteerde een snee in Arents wang.

‘Ik heb een houten kop,’ gromde die. ‘Verder valt het wel mee.’

‘Heeft de wacht mijn alchemiekist meegenomen?’ Hij klonk plotseling ongerust. Naast zijn talloze andere vaardigheden was Sammy ook een begaafd alchemist met een kist vol tincturen, poeders en drankjes die hij zelf had ontwikkeld en die hem bij zijn werk goed van pas kwamen. Aan sommige had hij jaren gewerkt, en de ingrediënten die hij had gebruikt, waren inmiddels moeilijk, zo niet onmogelijk te krijgen.

‘Nee. Die heb ik de deur uit gesmokkeld voordat ze het huis doorzochten,’ antwoordde Arent.

‘Goed werk,’ zei Sammy waardierend. ‘Er zit een klein potje groene zalf in. Die moet je ’s ochtends en ’s avonds op je verwondingen smeren.’

Arent trok zijn neus op. ‘Toch niet dat spul dat naar pis stinkt?’

‘Ze stinken allemaal naar pis. Een zalf die niet naar pis stinkt, deugt niet.’

Vanaf de werf kwam een musketier aanlopen, en hij riep bulderend Sammy’s naam. Een rode veer prijkte op zijn hoed, die duidelijk betere tijden had gekend. De slappe rand hing diep over zijn ogen.

Zijn blonde haar viel smerig, warrig tot op zijn schouders. Zijn gezicht ging schuil achter een baard.

Arent monsterde hem goedkeurend.

De meeste musketiers in Batavia maakten deel uit van een lijfwacht. Ze salueerden, droegen fraaie uniformen en konden slapen met hun ogen open. Zijn haveloze uitmonstering suggereerde dat de kerel die naar hen toe kwam wel degelijk als soldaat zijn brood had verdiend. Zijn blauwe wambuis zat onder de oude bloedvlekken en was bovendien talloze malen versteld, ongetwijfeld vanwege kogelgaten en scheuren die door zwaarden of sabels waren veroorzaakt. Onder zijn rode kniebroek waren zijn gebruikte harige benen bezaaid met littekens en muggenbeten. Aan zijn schouderriem hingen koperen kruitt flessen en buidels met strijkhoutjes.

‘Luitenant Hayes!’ De musketier bleef abrupt staan en stampte met zijn voet op de grond. ‘Drecht is de naam. Wachtcommandant Jacobi Drecht.’ Hij sloeg een vlieg van zijn gezicht. ‘Ik sta aan het hoofd van de lijfwacht van de gouverneur-generaal. In die hoedanigheid vaar ik mee, om de veiligheid van hem en zijn gezin te garanderen.’ Drecht richtte zich tot de musketiers die Arent en Sammy escorteerden. ‘Naar het schip, mannen! De gouverneur-generaal wil de heer Pippas aan boord hebben voordat de...’

‘Luister! Luister naar wat ik u ga zeggen!’ klonk op dat moment een raspende, gebiedende stem ergens boven hen. Verblind door de zon keken ze in de richting van het geluid.

Op een hoge stapel kisten stond een gedaante, gehuld in grijze vodden. Zijn handen waren omwikkeld met bloederige verbanden. Hetzelfde gold voor zijn gezicht. Tussen de windsels was een smalle kier vrijgelaten voor zijn ogen.

‘Een leproos,’ mompelde Drecht vol weerzin.

Arent deed instinctief een stap naar achteren. Hij had als kind geleerd dit soort mensen te mijden. Alleen al hun aanwezigheid kon een heel dorp in het onheil storten. Ze hoefden maar te hoesten of je aan te raken en de kans was groot dat je een langzame, gruwelijke dood stierf.

‘Dood dat schepsel en verbrand zijn lijk,’ commandeerde de gouverneur-generaal vanaf zijn witte hengst. ‘De stad is verboden voor leprozen.’

In de daaropvolgende commotie keken de musketiers elkaar onzeker aan. De leproos was onbereikbaar voor hun lange spies, hun musketten waren al aan boord gebracht en ze droegen geen van allen een boog.

Ogenschijnlijk blind voor de ontstane paniek liet de leproos zijn blik van de een naar de ander gaan.

‘Mijn meester’ – zijn blik ging naar Arent, waarop het hart van de huurling op hol sloeg – ‘vaart mee op de Saerdam. Mijn meester. Heer van het verborgene. Heer van wanhoop en duisternis. Hij waarschuwt u, overeenkomstig de aloude wetten. De vracht van de Saerdam is zondig. Al wie aan boord gaan, zullen genadeloos ten val worden gebracht. Ze zullen geen van allen de rede van Amsterdam bereiken.’

Hij was amper uitgesproken of de onderkant van zijn gewaad vatte vlam.

Kinderen jammerden. Er ging een schok door de omstanders, kreten van afschuw weerklonken.

De leproos hulde zich in stilte. Het vuur kroop steeds hoger, totdat hij volledig door vlammen werd omgeven. Maar hij verroerde zich niet.

Zwijgend, in stilte gehuld, troonde hij als een brandende fakkel hoog op de kisten. Zijn blik rustte nog altijd op Arent.

Maar ineens, alsof hij plotseling besepte dat hij in brand stond, begon de leproos uitzinnig naar de vlammen te slaan.

Hij wankelde achteruit, viel van de stapel kisten en sloeg met een misselijkmakende smak tegen de grond.

Arent schoot naar voren, greep in één vloeiende beweging een vat bier en rukte met zijn blote handen het deksel eraf om de inhoud over de brandende leproos te gieten.

De vodden sisten, een bijtende geur van houtskool drong in zijn neus.

Kronkelend van de pijn, door de beproeving tot waanzin gedreven, klauwde de leproos in het stof. Zijn armen waren gruwelijk verbrand, zijn gezicht zwartgeblakerd. Alleen zijn ogen verraadden nog dat er een mens onder zijn vodden schuilging. In hun blauwe irissen schoten de pupillen wild heen en weer.

Hij sperde zijn mond open als om te schreeuwen, maar er kwam geen geluid over zijn lippen.

‘Dit kan niet,’ mompelde Arent. ‘Het is onmogelijk.’

Hij keek naar Sammy. Die maakte zich lang om beter te kunnen zien, maar werd daarbij gehinderd door zijn ketenen.

‘Ze hebben hem zijn tong uitgesneden!’ brulde Arent boven het lawaai van de omstanders uit.

‘Aan de kant! Ik ben heler!’ klonk het gebiedend.

Een voorname dame werkte zich langs Arent heen en drukte hem ondertussen haar kanten kap in de handen. Haar weelderige rode krullen die daaronder tevoorschijn kwamen, werden in het gareel gehouden door kostbare spelden, bezet met edelstenen.

Arent had de kap amper van haar aangenomen of deze werd hem uit de handen gerukt door een overrijverige kamenierster die haar meesteres met een parasol probeerde af te schermen tegen de zon en ondertussen aandrong op haar terugkeer naar de palankijn.

Arent keek over zijn schouder naar de draagstoel.

In haar haast had de deftige dame het gordijn van de haak gerukt, met als gevolg dat twee zijden kussens in het stof waren beland. Vanuit de palankijn keek een jong meisje door de kier in het gordijn naar buiten. Haar ovaalvormige gezicht werd omlijst door donker haar, haar ogen waren net zo gitzwart als de ogen van de gouverneur-generaal, die vanaf zijn witte hengst een misprijzende blik wierp op zijn echtgenote.

‘Mama?’ riep het meisje.

‘Even geduld, Lia.’ De voorname dame knielde naast de leproos en trok zich er niets van aan dat haar fraaie bruine japon werd besmeurd met visdarmen. ‘Stil maar. Ik zal je helpen,’ zei ze sussend. ‘Dorothea?’

‘Ja, vrouwe?’

‘Mijn fiool, alsjeblieft.’

De kamenierster haalde een kleine fiool uit haar mouw, ontkurkte het flesje en gaf het aan haar meesteres.

‘Dit zal de pijn verzachten,’ zei die tegen de gekwelde leproos terwijl ze de fiool boven zijn geweken lippen hield.

‘Zijn vodden zijn die van een leproos,’ waarschuwde Arent. Haar wijde mouwen zweefden gevaarlijk dicht boven het rafelige gewaad van haar patiënt.

‘Dat weet ik,’ zei ze kortaf zonder haar blik van de fiool af te wenden. Op de hals van het flesje verscheen een druppel stroperige vloeistof. ‘U bent toch luitenant Hayes?’

‘Zegt u maar Arent.’

‘Akkoord. Arent.’ Ze herhaalde zijn naam alsof ze hem proefde en de smaak haar verbaasde. ‘Ik ben Sara Wessel.’ Ze zweeg even. ‘Zeg maar Sara.’ Ze probeerde zijn barse toon te imiteren.

Toen schudde ze de fiool, waardoor de druppel losliet en in de

mond van de leproos belandde. Hij slikte moeizaam, er ging een huivering door hem heen, daarna werd hij rustiger. Hij kronkelde niet langer van de pijn en in zijn ogen verscheen een wazige, glazige blik.

‘U bent toch de vrouw van de gouverneur-generaal?’ vroeg Arent ongelovig. De meeste aristocraten zouden hun palankijn nog niet uit komen als die in brand stond, laat staan om een volslagen onbekende te hulp te schieten.

‘En u bent de bediende van Samuel Pipp’s.’ Ze klonk nog altijd kortaf.

‘Ik...’ Hij haperde, in onzekerheid gebracht door haar toon. Blijkbaar had hij iets verkeerd gezegd. ‘Wat hebt u hem gegeven?’ vroeg hij om het over iets anders te hebben.

‘Iets tegen de pijn.’ Ze drukte de kurk weer in de hals van de fiool. ‘Een aftreksel van inheemse planten. Ik gebruik het zelf soms ook. Als ik niet kan slapen.’

‘Kunnen we iets voor hem doen, vrouwe?’ vroeg de kamenierster terwijl ze de fiool van haar meesteres aanpakte en weer in haar mouw stopte. ‘Moet ik uw medicijnkist halen?’

Alleen een dwaas zou nog moeite doen voor een hopeloos geval als dit, dacht Arent. In zijn jaren als huursoldaat had hij geleerd welke ledematen je kon missen en welke verwondingen je ’s nachts uit je slaap hielden totdat je er uiteindelijk, soms maanden later, roemloos aan bezweek. Het rottende vlees van de leproos was al erg genoeg, daar kwamen de brandwonden nog bij. Een goede verzorging zou zijn leven misschien een dag, misschien zelfs een week, kunnen rekken. Maar tegen een gruwelijke prijs.

‘Nee, dank je, Dorothea,’ antwoordde Sara. ‘Dat lijkt me niet nodig.’

Terwijl ze zich oprichtte, gebaarde ze Arent haar te volgen totdat ze buiten gehoorsafstand waren.

‘We kunnen niets meer voor hem doen,’ zei ze zacht. ‘Anders dan hem uit zijn lijden verlossen. Zou u...’ Ze slikte alsof ze zich schaamde voor wat ze wilde vragen. ‘Hebt u ooit een medemens gedood?’

Arent knikte.

‘Kunt u het pijnloos doen?’

Arent knikte opnieuw. Het leverde hem een vluchtige dankbare glimlach op.

‘Het spijt me dat ik er zelf niet de kracht voor heb.’

Arent werkte zich door de kring van fluisterende omstanders heen naar een van de musketiers die Sammy bewaakten en gebaarde om zijn zwaard. Als verdoofd door afschuw reikte de jonge soldaat het hem aan.

‘Arent!’ Sammy wenkte zijn vriend. ‘Zei je dat de leproos geen tong heeft?’

‘Die hebben ze hem uitgesneden,’ bevestigde Arent. ‘Volgens mij al een tijdje geleden.’

‘Breng me bij Sara Wessel zodra je klaar bent,’ zei Sammy veront-rust. ‘Hier moeten we meer van weten.’

Toen Arent terugkwam met het zwaard, knielde Sara opnieuw bij de leproos. Ze wilde zijn hand pakken, maar bedacht zich. ‘Ik kan niets meer voor je doen,’ zei ze zacht. ‘We kunnen je alleen nog pijnloos uit je lijden verlossen. Wil je dat?’

De leproos bewoog zijn lippen, maar het enige geluid dat hij voortbracht, was gekreun. Hij knikte, met tranen in zijn ogen.

‘Ik blijf bij je.’ Sara keek over haar schouder naar het jonge meisje in de palankijn. ‘Lia, kom eens hier, alsjeblieft.’ Ze strekte een hand naar haar uit.

Lia klom uit de palankijn. Arent schatte haar op een jaar of twaalf, misschien dertien. Slungelachtig, met lange armen en benen, ongemakkelijk in haar japon, als in een huid die ze het liefst zou afleggen.

Een geroezemoes steeg op toen de omstanders voor haar uiteenweken. Anders dan haar moeder, die elke avond naar de kerk was gegaan, was Lia zelden buiten het fort gezien. Het gerucht ging dat haar vader haar uit schaamte verborgen hield, maar terwijl Arent haar een beetje aarzelend naar de leproos zag lopen, kon hij zich dat nauwelijks voorstellen. Lia was een knap meisje, zij het ongewoon bleek, alsof ze van maanlicht en schaduwen was geweven.

Toen Lia bijna bij haar was, wierp Sara vluchtig een nerveuze blik op haar man, die roerloos toekeek vanuit het zadel. Alleen zijn kaken bewogen. Het verraadde dat hij razend was, wist Arent uit ervaring, ook al zou de gouverneur-generaal zich in het openbaar nooit laten gaan. Het liefst zou hij zijn vrouw en zijn dochter commanderen weer in de palankijn plaats te nemen, maar hij kon niet riskeren dat ze zijn gebod zouden negeren. Zijn gezag maakte hem tot gijzelaar, vanwege het onvermogen om het verlies daarvan toe te geven.

Lia voegde zich bij haar moeder, die bemoedigend haar hand pakte.

‘Deze arme man lijdt gruwelijk veel pijn,’ zei ze zacht. ‘Dus ik heb aan luitenant Hayes gevraagd om hem uit zijn lijden te verlossen. Begrijp je dat?’

De ogen van het meisje werden groot, maar ze knikte. ‘Ja, mama.’

‘Mooi zo. Hij is doodsbang, dus we laten hem niet alleen in zijn stervensuur. We blijven bij hem om hem moed in te spreken. En dat doen we door hem aan te kijken. Denk erom dat je je blik niet afwendt.’

Een hand van de leproos ging moeizaam, pijnlijk naar een stukje hout dat hij om zijn hals droeg; het was zwartgeblakerd, met een grillig gekartelde rand. Hij drukte het tegen zijn borst en kneep zijn ogen stijf dicht.

‘Bent u er klaar voor?’ Sara keek Arent aan. Die aarzelde geen moment en ramde de punt van het zwaard door het hart van de leproos. Diens rug kromde zich, zijn spieren verkrampten, toen verslapte het lichaam. Bloed sijpelde uit de wond en vormde een plasje dat glinsterde in het zonlicht. De drie gedaanten die zich over het lichaam heen bogen, werden erin weerspiegeld.

Het meisje klampte zich stijf vast aan de hand van haar moeder, maar haar moed haperde geen moment.

‘Goed gedaan, lieverd.’ Sara streelde haar zachte wang. ‘Ik begrijp hoe moeilijk dat was, maar je bent erg flink geweest.’

Terwijl Arent de kling schoonveegde aan een zak haver, trok Sara een speld uit haar haren, waardoor een streng van haar rode krullen losraakte.

‘Alstublieft. Als dank voor uw moeite.’ Ze hield hem de speld voor.

‘Het zou van weinig naastenliefde getuigen als ik me ervoor liet betalen.’ Zonder de speld aan te nemen gaf Arent het zwaard terug aan de musketier.

Sara keek hem aan, zowel verrast als in verwarring gebracht. Alsof ze schrok van haar eigen gevoelens, keerde ze zich toen haastig naar twee dokwerkers die zaten uit te blazen op een stapel gescheurde zeilen.

Als door een wesp gestoken vlogen ze overeind. Ze haastten zich naar haar toe en tikten eerbiedig aan hun pet.

‘Verbrand het lichaam en zorg dat de as een christelijke begrafenis krijgt.’ Sara drukte de voorste van de twee de speld in zijn eeltige hand. ‘Dit is ruimschoots genoeg om de kosten te dekken. Laten we die arme stumper na zijn dood de rust geven die hem tijdens zijn leven is ontzegd.’

De twee dokwerkers wisselden een sluwe blik.

‘Denk erom. Ik hou jullie in de gaten. Daar heb ik mijn mensen voor,’ vervolgde ze opgewekt. ‘Behalve een fatsoenlijke begrafenis kunnen jullie met het geld ook nog een heleboel ónfatsoenlijke dingen doen. Het zij zo. Maar wee jullie gebeente als deze arme man buiten de stadsmuren terecht komt, op het veld voor ketters en ongewensten. Dan eindigen jullie aan de galg. Is dat duidelijk?’

‘Ja, vrouwe,’ mompelden ze bedremmeld, en ze tikten nogmaals eerbiedig aan hun pet.

‘Heb u misschien heel even tijd voor Sammy Pippes?’ riep Arent. Hij stond naast Jacobi Drecht, de commandant van de wacht.

Sara’s blik ging opnieuw naar haar man in een poging zijn ongenoegen te peilen. Arent voelde met haar mee. Jan Haan kon woest worden om een ongepaste tafelschikking. Dat zijn echtgenote zich tussen het gepeupel waagde, als een lichtekooi die achter een geldstuk aan rende, moest hij onverteerbaar vinden.

Toch keurde hij haar geen blik waardig. In plaats daarvan keek hij naar Arent.

‘Lia, ga alsjeblieft terug naar de palankijn,’ zei Sara.
‘Maar mama,’ protesteerde Lia. Toen dempte ze haar stem. ‘Dat is Samuel Pipp’s.’

‘Dat weet ik.’

‘Dé Samuel Pipp’s!’

‘Dat klopt.’

‘De Mus!’

‘Wat zal hij gelukkig zijn met die bijnaam,’ zei ze wrang.

‘U zou me aan hem kunnen voorstellen.’

‘Daar is hij niet op gekleed, Lia.’

‘Mama...’

‘Een leproos is meer dan genoeg opwinding voor één dag,’ zei Sara resoluut. Ze stak haar kin naar voren ten teken dat Dorothea zich over het meisje moest ontfermen.

Lia wilde opnieuw protesteren, maar haar moeders kamenierster pakte haar bij de arm en loodste haar naar de draagstoel.

De omstanders weken uiteen toen Sara zich naar de gevangene begaf, die naarstig zijn vlekkerige wambuis fatsoeneerde.

‘Uw legendarische reputatie snelt u vooruit, heer Pipp’s.’ Ze maakte een reverentie.

Na de vernederingen die hij had moeten doorstaan, was Sammy zo verrast door het compliment dat zijn groet even haperde. Hij probeerde een buiging te maken, maar gehinderd door zijn ketenen bracht hij er niet veel van terecht.

‘U wilde me spreken?’ vroeg Sara.

‘Inderdaad. Om u te smeken de waarschuwing van de leproos ter harte te nemen en het vertrek van de Saerdam uit te stellen.’

‘O? Ik dacht eigenlijk dat de leproos krankzinnig was,’ zei ze verrast.

‘Dat klopt. Maar hij kon ook praten zonder tong! En hij was erin geslaagd om kreupel en wel op een stapel kisten te klimmen!’

‘Ik heb gezien dat hij geen tong had. Maar niet dat hij kreupel was.’ Ze keek achterom naar de dode. ‘Weet u dat zeker?’

‘Nou en of. Zelfs met al zijn brandwonden is zijn kreupelheid duidelijk te zien. Hij kon niet lopen zonder krukken. Dus het is

ondenkbaar dat hij op eigen kracht op die kisten is geklommen. Daar moet hij hulp bij hebben gehad.'

'Dus u denkt dat anderen hem tot zijn daad hebben aangezet?'

'Dat denk ik inderdaad. En dat geeft nog meer reden tot zorg.'

'Natuurlijk.' Ze slaakte een zucht. 'Zorgen komen nooit alleen. Ze zoeken altijd gezelschap.'

'Ziet u zijn handen?' vervolgde Sammy zonder op haar verzuchting in te gaan. 'De ene is ernstig verbrand, de andere bijna onaangetaast. En als u goed kijkt, ziet u een blauwe plek onder de nagel van zijn duim. Bovendien moet hij die duim minstens drie keer hebben gebroken, want hij staat scheef. Timmerlieden lopen dat soort kwetsuren op tijdens hun werk. Met name scheepstimmerlieden, want ze worden bij hun werk gehinderd door de bewegingen van het schip. Bovendien heeft de leproos o-benen, óók iets wat veel voorkomt bij zeevarenden.'

'Denk je dat hij als timmerman op een van de schepen van de vloot heeft gewerkt?' Arent liet zijn blik over de zeven driemasters gaan.

'Dat weet ik niet, maar het zou kunnen,' antwoordde Sammy. 'Alle timmermannen in Batavia hebben waarschijnlijk op enig moment op een Oost-Indiëvaarder gewerkt. Als ik de kans kreeg om het lichaam te onderzoeken, zou ik die vraag misschien met zekerheid kunnen...'

'Mijn man zal u nooit vrijlaten, heer PIPPS,' zei Sara scherp. 'Mocht dat uw volgende vraag zijn.'

'Nee, dat wilde ik niet zeggen.' Er verscheen een blos op zijn wangen. 'Ik ken uw man. Hij zal niet naar me willen luisteren als ik hem mijn zorgen voorleg. Maar naar u luistert hij wel.'

Sara verplaatste ongemakkelijk haar gewicht van de ene naar de andere voet. Haar blik ging naar de haven, waar dolfinen uit het water sprongen en er weer in verdwenen, bijna zonder een rimpeling te voorzaken.

'Nogmaals, vrouwe, ik smeed u het vertrek van de vloot uit te stellen. Probeer uw man daarvan te overtuigen. Ondertussen stelt

Arent een onderzoek in naar de kwestie van de leproos en zijn onheilstijding.’

Arent schrok. De laatste keer dat hij een zaak had onderzocht, was drie jaar geleden. Inmiddels wijdde hij zich uitsluitend nog aan zijn taak als lijfwacht en was hij bereid om iedere beroerling die Sammy’s veiligheid in gevaar bracht, te vermorzelen.

‘Vragen zijn zwaarden, antwoorden schilden,’ verklaarde deze, met zijn blik nog altijd strak op Sara gericht. ‘Zorg dat u gewapend bent. Wanneer de Saerdam eenmaal het ruime sop heeft gekozen, is het te laat.’

In de brandende zon liep Sara Wessel langs de stoet, zich bewust van de striemende blikken van hovelingen, soldaten en pluimstrijkers. Haar houding was die van een veroordeelde, met neergeslagen ogen, een rechte rug en gebalde vuisten. Schaamte deed haar blozen, maar de meesten schreven haar hoogrode wangen toe aan de hitte.

Zonder dat ze wist waarom, wierp ze een blik over haar schouder, op zoek naar Arent. Ze zag hem meteen. Hij stak met kop en schouders boven iedereen uit. Sammy had hem aan het werk gezet. Met een lange stok, waaraan de inlanders manden droegen, prikte hij in de vodden van de leproos.

Alsof hij voelde dat ze naar hem keek, sloeg hij zijn ogen op. Hun blikken kruisten elkaar. Verlegen wendde ze haar hoofd af.

Het paard van haar man briepte. Het vermaledijde beest stampte nijdig toen ze dichterbij kwam. Ze had van meet af aan een hekel aan het dier gehad. Anders dan zij liet het paard zich maar al te graag door de gouverneur-generaal berijden. Ze probeerde krampachtig een boosaardige glimlach te verbijten. Haar man zat met zijn rug naar haar toe. Hij boog zich uit het zadel en overlegde op gedempte toon met Cornelius Vos.

Vos was de kamerheer van de gouverneur-generaal, de belangrijkste van zijn adviseurs en een van de machtigste mannen in de stad. Iets wat hem niet was aan te zien. Zijn verschijning straalde kracht noch charisma uit. Hij was niet groot en niet klein, niet dik en niet dun. Zijn verweerde gezicht was uitdrukingsloos, nietszeggend; het enige waarmee het zich onderscheidde, waren zijn felgroene ogen.

Wanneer hij met iemand sprak, keken die ogen altijd net over diens schouder heen.

Zijn kleding vertoonde geen gaten of rafels, maar oogde sjofel. Hij ging als het ware gehuld in hopeloosheid, waardoor het niemand zou verbazen als bloemen in zijn nabijheid spontaan begonnen te verwelken.

‘Is mijn persoonlijke vracht aan boord gebracht?’ vroeg de gouverneur-generaal.

‘Daar heeft de hoofdkoopman op toegezien, heer.’

De twee mannen negeerden Sara volkomen. De gouverneur-generaal liet zich door niets of niemand onderbreken, en Vos werkte lang genoeg voor hem om dat te weten.

‘En zijn er maatregelen genomen om de geheimhouding te garanderen?’

‘Daar heeft wachtcommandant Drecht persoonlijk zorg voor gedragen, heer.’ Vos trommelde enigszins rusteloos met zijn vingers op zijn benen, alsof hij op zijn beurt een vraag wilde stellen. ‘Dat brengt me op die andere belangrijke vracht, heer. Mag ik u vragen wat u wilt met de Vinding? Waar wilt u dat die wordt ondergebracht?’

‘In mijn hut, natuurlijk.’

‘Dat zal helaas niet gaan, heer. Daar is niet genoeg plaats.’ Vos wong nerveus zijn handen. ‘Mag ik het vrachtruim voorstellen?’

‘Ik weiger de toekomst van de Compagnie als een overtollig stuk meubilair in het ruim te laten stoppen!’

‘Bijna niemand weet van het bestaan, heer,’ vervolgde Vos, even afgeleid door het gespetter van de riemen van een naderende sloep. ‘Laat staan dat ze weten dat de Vinding aan boord is. Misschien is de schijn van een overtollig stuk meubilair wel de beste camouflage. En dus de beste bescherming.’

‘Hm. Daar zit iets in. Maar in het vrachtruim kan iedereen erbij.’

Ze vervielen in stilzwijgen terwijl ze over het probleem nadachten.

De zon brandde op Sara's rug, zweet parelde op haar voorhoofd en droop over haar gezicht, waardoor het witte poeder dat Dorothea

gebruikte om haar sproeten weg te werken begon te klonteren. Ze snakte ernaar zich te verkleden en de plooi kraag af te doen, die klam was van het zweet. Maar haar man kon niet tegen rusteloos geschuifel en gefruunik. Dan werd hij woedend, net als wanneer hij werd onderbroken.

‘Wat vindt u van het kruitruim, heer?’ vroeg Vos ten slotte. ‘Dat wordt bewaakt, het is afgesloten. Bovendien verwacht niemand dat u iets waardevols als de Vinding daar opslaat.’

‘Uitstekend! Zorg dat het wordt geregeld.’

Terwijl Vos naar de stoet liep, keerde de gouverneur-generaal zich eindelijk naar zijn vrouw.

Hij was twintig jaar ouder dan Sara. Zijn voorhoofd was smaller dan zijn kaken, zijn schedeldak kaal op een krans donker haar na, net boven zijn grote oren. In Batavia droeg bijna iedereen een hoed om zich te beschermen tegen de koperen ploert, maar de gouverneur-generaal vond dat een hoed hem potsierlijk stond. Met als gevolg dat zijn schedeldak altijd vuurrood zag en dat zijn plooi kraag permanent was bezaaid met droge huidschilfers.

Hij krabde aan zijn neus. Onder zijn rechte wenkbrauwen namen zijn donkere ogen haar taxerend op. De gouverneur-generaal was naar alle maatstaven een lelijke man, maar anders dan kamerheer Vos straalde hij wel degelijk macht uit. Alles wat hij zei, leek van historisch belang. In elke blik lag een onuitgesproken berisping besloten, een uitdaging aan anderen om zich met hem te meten. En dan te beseffen hoezeer ze tekortschoten. Het simpele feit dat hij bestond, maakte hem tot een zelfverklaard voorbeeld voor anderen. Een toonbeeld van discipline en goede komaf, een voorvechter van de juiste normen en waarden.

‘Vrouw,’ zei hij op een toon die voor welwillend had kunnen doorgaan.

Ze kromp ineem toen zijn hand naar haar gezicht schoot. Met zijn duim veegde hij een klont poeder van haar wang. ‘De hitte flatteert je niet.’

Ze slikte de belediging en sloeg haar ogen neer.

Ze waren inmiddels vijftien jaar getrouwd, en ze kon de keren dat ze had weten stand te houden onder zijn blik op de vingers van één hand tellen.

Het kwam door die inktzwarte ogen. Zijn dochter had ze van hem geërfd, maar bij Lia schitterden ze van leven. De zijne waren leeg, als twee donkere gaten waaruit de ziel was verdwenen.

Dat had ze meteen gevoeld, de eerste keer dat ze hem zag, toen ze samen met haar vier zussen in zijn salon in Rotterdam was ontboden, als een bestelling vlees die werd afgeleverd. Hij had hun beurtelings een reeks vragen gesteld en nog tijdens de visite voor haar gekozen. Zijn aanzoek liet er geen misverstand over bestaan dat het huwelijk haar vader geen windeieren zou leggen. En dat zij in een gouden kooi werd opgesloten. Met niets anders te doen dan de tralies bewonderen.

De hele weg naar huis had ze gehuild en haar vader gesmeekt haar niet uit te huwelijken.

Tevergeefs. De bruidsschat was te verleidelijk. Dat was van meet af aan haar bestaansrecht geweest: dat ze een lucratief huwelijk zou sluiten. Ze was grootgebracht met goede manieren, met de juiste etiquette, als een kalf dat werd vetgemest voor de slacht.

Jong en onervaren als ze was, had ze zich verraden gevoeld. Inmiddels wist ze beter wat er in de wereld te koop was. Het mestkalf had niets te zeggen over de haak waaraan het werd gehangen.

‘Die druktemakerij van je was ongepast,’ verweet haar man haar op gedempte toon, nog altijd glimlachend om de schone schijn op te houden. Zijn hofhouding schuifelde onopvallend dichterbij, bang om ook maar iets te missen.

‘Het was geen druktemakerij,’ protesteerde ze zacht maar uitdagend. ‘De leproos leed.’

‘Hij was stervende. Dacht je nou werkelijk dat je daar een middeltje voor had?’ Ondanks zijn gedempte toon, of misschien wel juist daardoor, klonk hij dreigend, angstaanjagend. ‘Je bent impulsief, roekeloos, koppig, weekhartig.’ Hij slingerde haar zijn beschuldigingen in het gezicht zoals de meute stenen had gegooid naar Samuel Pippis.

‘Destijds, toen je nog jong was, heb ik dat door de vingers gezien. Maar je jeugd ligt inmiddels ver achter je.’

Ze luisterde niet langer, want ze wist wat hij ging zeggen. Het waren de vertrouwde verwijten, de eerste regendruppels voordat de storm in volle hevigheid losbarstte. Wat ze ook zei, het maakte geen enkel verschil. Haar straf volgde later, wanneer ze alleen waren.

‘Samuel Pippis zegt dat de Saerdam gevaar loopt,’ flapte ze eruit.

Haar man fronste; hij was het niet gewend dat hij in de rede werd gevallen. ‘Pippis is geketend.’

‘Alleen zijn handen,’ sprak Sara hem tegen. ‘Zijn ogen en zijn geest zijn vrij. Hij gelooft dat de leproos timmerman is geweest, dat hij misschien zelfs op een van de schepen in onze vloot heeft gewerkt.’

‘Er worden op Oost-Indiëvaarders geen leprozen aangenomen.’

‘Misschien openbaarde de ziekte zich pas na aankomst in Batavia.’

‘Leprozen mogen de stad niet in. Ze worden bij decreet geëxecuteerd en verbrand.’ Hij schudde geërgerd zijn hoofd. ‘Je hebt je laten misleiden door het gebazel van een krankzinnige, en door een misdadiger. Er is geen sprake van gevaar. De Saerdam is een voortreffelijk schip, met een voortreffelijke kapitein. Er is in de hele vloot geen degelijker schip te vinden. Daarom heb ik ook voor de Saerdam gekozen.’

‘Pippis zegt niet dat het schip niet degelijk is!’ schoot ze uit haar slof. Ze dempte haastig haar stem. ‘Hij is bang voor sabotage. Alle opvarenden lopen gevaar. Ook onze dochter. We hebben al twee kinderen verloren... Onze jongens... Je wilt toch niet dat we...’ Ze zweeg, riep zichzelf tot de orde. ‘Zou het niet verstandig zijn om met de andere kapiteins te overleggen voordat we uitvaren? De leproos had geen tong meer en hij was kreupel. Als hij onder een van hen heeft gediend, zal die zich hem ongetwijfeld herinneren.’

‘En wat wil je dat ik in de tussentijd doe?’ Hij gebaarde met zijn kin naar de wachtende stoet, die onopvallend steeds dichterbij was geschuifeld. ‘Moet ik ze terugsturen naar de stad? Alleen omdat een misdadiger dat zegt?’

‘Je hebt Pippis anders zelf uit Amsterdam hierheen laten komen

om de Vinding op te sporen. Waarom vertrouwde je hem toen wél?’

De gouverneur-generaal vernauwde dreigend zijn ogen tot spleetjes.

‘Doe het dan voor Lia!’ pleitte ze roekeloos. ‘Of misschien kunnen we van schip veranderen!’

‘Nee, we gaan met de Saerdam.’

‘Kun je dan voor Lia geen uitzondering maken?’

‘Nee.’

‘Waarom niet?’ Ze vond zijn koppigheid zo onbegrijpelijk dat ze zijn woede op de koop toe nam. ‘Een ander schip is toch ook goed? Waarom ben je er zo op gebeten om...’

Hij haalde uit en sloeg haar met de rug van zijn hand in het gezicht. Er verscheen een vurige rode striem op haar wang. De hovelingen hielden geschokt hun adem in of grinnikten gesmoord.

Haar schitterde in Sara’s ogen. Als blikken hadden kunnen doden, zou de gouverneur-generaal ter plekke in elkaar zijn gezakt. In plaats daarvan haalde hij onbewogen zijn zijden zakdoek tevoorschijn. Zijn woede was op slag verdwenen.

‘Haal onze dochter. We gaan als gezin aan boord.’ Hij veegde het witte poeder van zijn hand. ‘Onze tijd in Batavia is voorbij.’

Sara zette haar kiezen op elkaar en draaide zich om naar de stoet.

Alle blikken waren op haar gericht, er werd gegiecheld en gefluisterd, maar zij had alleen oog voor de palankijn.

Vanachter de gordijnen had Lia alles gezien. Haar gezicht stond ondoorgrondelijk.

Sterf, dacht Sara woedend. Moge God hem vervloeken!

Druppels flonkerden in de zon, riemen kwamen boven en verdwenen weer onder water terwijl de sloep door de ruwe golven ploegde, op weg naar de Saerdam.

Wachtcommandant Jacobi Drecht zat schrijlings op de bank in het midden en peuterde vlokken gezouten vis uit zijn blonde baard.

Zijn sabel lag op zijn knieën. Een kostbaar wapen met een fraai bewerkt korfgevest. De meeste musketiers droegen een spies en een musket, of anders een roestig zwaard dat ze op het slagveld van een gesneuvelde soldaat hadden gestolen. Deze sabel was het wapen van een edelman, veel te mooi voor een gewone soldaat. Arent vroeg zich af hoe Drecht eraan kwam. En waarom hij het niet te gelde had gemaakt.

Een hand van de wachtcommandant rustte losjes op de schede. Af en toe wierp hij een wantrouwende blik op zijn gevangene, maar verder was hij in druk gesprek gewikkeld met de veerman. Ze hadden ontdekt dat ze uit hetzelfde dorp kwamen en haalden herinneringen op aan een jacht op everzwijnen, aan taveernes die ze hadden bezocht.

Sammy zat helemaal voor in de boot, gewikkeld in ketenen die zich als slangen om hem heen slingerden. Hij peuterde met een somber gezicht aan zijn roestige handboeien. Arent had zijn vriend nog nooit zo verslagen gezien. In de vijf jaar dat ze inmiddels samenwerkten, was Sammy vaak ergerlijk geweest, driftig, beminnelijk, lui, maar nooit verslagen. Het had iets onwerkelijks, alsof de zon haperde in zijn baan langs de hemel.

‘Zodra we aan boord zijn, ga ik met de gouverneur-generaal

praten,' beloofde hij. 'Ik weet zeker dat ik hem tot rede kan brengen.'

Sammy schudde zijn hoofd. 'Hij zal niet naar je willen luisteren,' zei hij dof. 'En hoe meer je het voor me opneemt, hoe moeilijker het wordt om afstand te nemen wanneer ze me opknopen.'

'Opknopen?' riep Arent uit.

'Ja, dat is de bedoeling. Zodra we in Amsterdam zijn.' Hij snoof. 'Ervan uitgaande dat we daar ooit aankomen.'

Arent keek om zich heen, op zoek naar de sloep met de gouverneur-generaal. Die was hun een paar slagen voor. Moeder en dochter zaten onder een baldakijn, afgeschermd met gordijnen. Een bries deed de dunne stof opwaaien, waardoor hij kon zien dat Lia haar hoofd in de schoot van haar moeder had gelegd. De gouverneur-generaal zat alleen, een eindje bij zijn gezin vandaan.

'Dat zullen de Heren Zeventien nooit laten gebeuren,' verklaarde Arent, denkend aan de hoge dunk die de voc-bestuurders van Sammy hadden. 'Je bent veel te waardevol.'

'De gouverneur-generaal gaat naar Amsterdam terug om toe te treden tot de Heren Zeventien. En hij weet zeker dat hij de anderen van zijn standpunt zal weten te overtuigen.'

Hun sloep voer tussen twee driemasters door. Over het water heen riepen de matrozen in het want schunnige grappen naar elkaar. Iemand piste over de reling, de gele stroom miste de passagiers van de sloep op een haar na.

'Wat is er toch aan de hand?' vroeg Arent. 'Je hebt gedaan waar je voor kwam. Je hebt de Vinding teruggevonden. Je bent als een held onthaald, er is een banket voor je georganiseerd. Hoe kan het dan dat je een dag later door de gouverneur-generaal in de boeien wordt geslagen?'

'Ik heb me suf gepiekerd, maar ik weet het ook niet.' Sammy was duidelijk ten einde raad. 'Hij eiste dat ik bekende. Ik begreep er niets van. Ik wist niet waar hij het over had. En dat heb ik ook gezegd. Toen werd hij razend en liet hij me in de boeien slaan. Om mijn geheugen op te frissen, zei hij. Daarom is het beter als je je handen van me aftrekt. Echt waar.'

‘Sammy...’

‘Blijkbaar heb ik tijdens het oplossen van deze zaak iets gedaan wat zijn woede heeft gewekt,’ kapte Sammy hem af. ‘En zolang ik niet weet wat dat is, kan ik jou niet in bescherming nemen. We mogen nog zoveel goeds hebben gedaan, tegen de tijd dat Jan Haan met me klaar is, telt dat niet meer. Dan is er van onze status binnen de VOC niets meer over. Ik ben roekeloos geweest, arrogant. En daar word ik nu voor gestraft. Maar ik wil het allemaal niet nog erger maken door jou in mijn ondergang mee te slepen.’ Hij boog zich naar voren en keek Arent indringend aan. ‘Ga terug naar Batavia. Laat mij jóúw leven nu eens redden. Andersom is het al vaak genoeg gebeurd.’

‘Ik heb beloofd dat ik je zou beschermen,’ zei Arent. ‘En daar betaal je me ook voor. Ik heb nog acht maanden de tijd om te zorgen dat je niet aan de kraaien wordt gevoerd. En reken maar dat me dat gaat lukken.’

Sammy liet hoofdschuddend zijn schouders hangen en verviel in somber stilzwijgen.

Hun sloep naderde de Saerdam, waarvan de romp deinend, krakend oprees uit het water als een reusachtige houten muur. Het schip was amper tien maanden eerder uit Amsterdam vertrokken, maar de reis had zichtbaar zijn sporen nagelaten. De groene en rode verf bladderde, de spanten waren kromgetrokken door de overgang van de ijskoude Atlantische Oceaan naar de hete tropische wateren.

Dat zoiets groots kon drijven, was een staaltje vakmanschap dat grensde aan duivelarij. Arent voelde zich ineens heel nietig worden. Hij strekte zijn hand uit en streek met zijn vingers over de ruwe planken. Doffe trillingen gonsden door het hout. Hij probeerde zich voor te stellen wat zich aan de andere kant bevond. Een doolhof van dekken en trappen, waar hier en daar een verdwaalde straal zonlicht de duisternis doorboorde. Een schip van deze grootte vereiste een meer dan honderdkoppige bemanning. Daarbij kwam nog eenzelfde aantal passagiers. En iedereen aan boord, niemand uitgezonderd, verkeerde in gevaar. De enige die

redding kon brengen, zelfs al was hij geketend en bont en blauw geslagen, was Sammy.

Arent verwoordde die gedachte zo welsprekend mogelijk. ‘Een of andere beroerling wil het schip naar de kelder jagen. En ik kan niet zwemmen, ik zink als een baksteen. Dus wat denk je? Wordt het niet eens tijd dat je je kop uit je reet trekt?’

Sammy keek hem grijnzend aan. ‘Ik heb altijd geweten dat je de gave van het woord bezat,’ zei hij hatelijk. ‘Goed, het is dat je het zo vriendelijk vraagt. Je hebt het lichaam van de leproos bekeken. Heeft dat nog iets opgeleverd?’

Arent haalde iets uit zijn zak. Een stuk jute dat hij van een zak op de kade had gescheurd en waar hij de amulet van de leproos in had gewikkeld. Het ding was zo zwartgeblakerd dat er geen details meer te onderscheiden waren.

Sammy bestudeerde het stukje hout aandachtig. ‘Het was oorspronkelijk twee keer zo groot. Kijk maar. Het is aan één kant ruw en gekarteld. Dat is de breuklijn.’

Hij dacht even na, toen keerde hij zich naar wachtcommandant Drecht. ‘Hebt u ooit op een Oost-Indiëvaarder gediend?’ Ondanks zijn ketenen klonk er gezag door in zijn stem.

De blik van Drecht verraadde weerszin. Alsof hij voor een donkere grot stond waar hij liever niet naar binnen ging. ‘Ja,’ zei hij ten slotte.

‘Wat is de snelste manier om een schip als de Saerdam tot zinken te brengen?’

Drecht trok een borstelige blonde wenkbrauw op, toen knikte hij naar Arent. ‘Uw maat vragen of hij zijn vuist door de romp wil rammen.’

‘Ik meen het serieus, commandant.’

‘Waarom wilt u dat weten’ vroeg Drecht wantrouwend. ‘Het ziet er niet best voor u uit. Maar ik zal het niet laten gebeuren dat u de gouverneur-generaal in uw ondergang meesleept.’

‘Mijn toekomst ligt in Arents handen, dus ik heb niets te vrezen,’ zei Sammy. ‘Maar we zijn gewaarschuwd. Er dreigt gevaar. Dus we moeten iets doen.’

Drecht keek langs Sammy heen naar Arent. ‘Meent hij dat, luitenant? Kunt u op uw woord van eer verklaren dat hij de waarheid spreekt?’

Arent knikte, waarop Drecht zijn blik om zich heen liet gaan naar de andere schepen van de vloot. Fronsend trok hij aan de bandelier die over zijn schouder hing. De koperen kruutflesjes tikten zacht tegen elkaar.

‘Een vonk in het kruitruim,’ zei hij na lang nadenken. ‘Tenminste, zo zou ik het doen.’

‘Wie bewaakt het kruitruim?’

‘Een konstabel. Achter een deur die met een balk is vergrendeld,’ antwoordde Drecht.

‘Arent, werk aan de winkel! Zoek uit wie er toegang heeft tot het kruitruim. En of de konstabel om welke reden dan ook op wraak uit zou kunnen zijn.’

Bij het horen van de gretigheid in Sammy’s stem vatte Arent weer moed. Doorgaans onderzochten ze diefstallen en moorden. Misdrijven die al waren gepleegd en die simpel te verklaren waren. Alsof je na afloop van een theatervoorstelling het verhaal moest reconstrueren aan de hand van rondslingerende stukken tekst en de rekwisieten op het toneel. In dit geval was het misdrijf nog níét gepleegd. In dit geval was er een kans om levens te redden in plaats van doden te wreken. Eindelijk een zaak die Sammy’s talenten waardig was. Arent hoopte dat het zijn vriend zou afleiden totdat hij de gouverneur-generaal ervan had weten te overtuigen om Sammy op vrije voeten te stellen.

‘Dan zult u toestemming moeten hebben van kapitein Crauwels.’ Drecht tikte een druppel zeewater van zijn wimper. ‘Dat is de enige manier om het kruitruim binnen te komen. En die toestemming, die geeft Crauwels niet zo gemakkelijk.’

‘Dan moet je daar beginnen,’ zei Sammy tegen Arent. ‘En wanneer je met de konstabel hebt gesproken, moet je proberen de naam van de leproos te achterhalen. Ik beschouw hem als een slachtoffer.’

‘Een slachtoffer?’ herhaalde Drecht honend. ‘Hij stond te tieren dat het schip vervloekt was! Dat niemand van ons ooit de rede van Amsterdam zou bereiken!’

‘Dat bestrijd ik. De leproos had geen tong. Het enige wat hij deed, was onze aandacht afleiden. We keken naar hem, maar iemand anders uitte de dreigementen. En of de leproos het met die dreigementen eens was, dat weten we niet. Wat we wel weten, is dat hij niet op eigen kracht op die stapel kisten is geklommen en dat hij niet zelf zijn kleren in brand heeft gestoken. Hij wist niet wat er ging gebeuren. En dus moeten we zijn dood als moord beschouwen. Een gruwelijke moord.’ Een spinnetje rende over de boeien en Sammy maakte een bruggetje van zijn hand naar de houten bank. ‘Daarom moet Arent de naam van de leproos zien te achterhalen. Als we die weten, kan hij op zoek naar eventuele maten van de leproos en proberen een beeld te krijgen van de laatste weken van zijn leven. Misschien weten we dan ook hoe hij op die kisten is gekomen, van wie de stem was die we hebben gehoord en waarom de spreker zo’n vurige haat koestert jegens de Saerdam en haar opvarenden.’

Arent ging wat ongemakkelijk verzitten. ‘Ik weet niet of ik dat allemaal wel kan, Sammy. Misschien moeten we...’

‘Je hebt me drie jaar geleden gevraagd om je het vak te leren. En dat heb ik gedaan,’ zei Sammy geërgerd. ‘Dus volgens mij wordt het tijd dat je laat zien wat je hebt geleerd.’ Herinneringen aan oude ruzies borrelden naar boven als smerige gassen in een moeras.

‘Daar zijn we van teruggekomen!’ zei Arent verhit. ‘We zijn het er allang over eens dat ik nooit zal kunnen wat jij kunt.’

‘Wat er in Lille is gebeurd, kwam niet omdat je niet slim genoeg bent. Het was je gebrek aan zelfbeheersing dat je is opgebroken. Je bent razend sterk, maar dat maakt je ongeduldig.’

‘Dat het misging, kwam niet omdat ik sterk ben en dus ongeduldig, zoals jij beweert.’

‘We hebben het over één zaak. Ik begrijp dat je zelfvertrouwen er een knauw van heeft gekregen, maar...’

‘Het had niet veel gescheeld of ze hadden iemand opgehangen die onschuldig was!’

‘En hij zou niet de eerste zijn geweest.’ Sammy was niet onder de indruk. ‘Hoeveel talen spreek je? Hoe gemakkelijk heb je je die

aangeleerd? Ik heb je de laatste jaren gadeslagen. Je ziet alles. Je onthoudt alles. Wat had Sara Wessel aan, daarnet op de kade? Vertel op! Van haar laarzen tot haar hoed.'

'Ik weet het niet,' loog Arent intuïtief.

'Nou en of je het weet.' Sammy schoot in de lach. 'Maar je bent zo koppig. Als ik je vraag hoeveel benen een paard heeft, ben je in staat om te zeggen dat je nog nooit een paard hebt gezien. Wat doe je met alles wat je in je hoofd opslaat?'

'Jou in leven houden.'

'Daar gaan we weer. Je zoekt je toevlucht in je kracht, maar we hebben je scherpe geest nodig!' Hij hief zijn geboeide handen. 'Mijn mogelijkheden zijn beperkt, Arent. Totdat ik zelf weer op onderzoek uit kan gaan, verwacht ik dat jij de bescherming van het schip op je neemt.' Hun boot botste zachtjes tegen de romp van de Saerdam. Ze lagen langs zij. 'Ik verdom het om me te laten verzuipen voordat de gouverneur-generaal me laat opknopen.'

Sloepen omzwermden de Saerdam, en vanuit de haven waren er nog meer in aantocht, als mieren op weg naar het kadaver van een os. In de volgepakte bootjes omklemden de passagiers het enkele stuk bagage dat was toegestaan. Terwijl ze naar boven riepen om de touwladders neer te laten, werden ze bespot door de matrozen aan boord, die de ladders zogenaamd niet konden vinden of deden alsof ze het geroep niet hoorden.

De officieren van de Saerdam gunden de mannen hun pleziertje en wachtten rustig af terwijl gouverneur-generaal Haan en zijn gezin aan boord gingen. Pas wanneer zij comfortabel geïnstalleerd waren, was het de beurt aan de overige passagiers.

Op een plank aan vier touwen bungelde Lia tussen hemel en aarde, gadeslagen door haar handenwringende moeder, die doodsangsten uitstond dat ze zou vallen of dat een van de touwen zou breken.

De gouverneur-generaal stond al aan dek, en omdat Sara in haar eigen gezin – in haar eigen leven – volgens etiquette en hiërarchie de minst belangrijke plaats bekleedde, ging zij als laatste aan boord.

Toen het haar beurt was om op de plank te gaan zitten, greep ze de touwen stevig vast, en terwijl ze omhoog werd gehesen, terwijl de wind vrij spel had met haar kleren, schaterde ze van verrukking.

Het was een opwindende ervaring. Zwaaiend met haar benen staarde ze over het water naar Batavia.

De afgelopen vijftien jaar had ze vanuit het fort gezien hoe de stad zich als smeltende boter rond de vesting uitbreidde. Vanaf dat hoge uitkijkpunt had Batavia reusachtig geleken. Het had haar

een gevoel bezorgd als van een uitgestrekte gevangenis van stegen, winkels, markten, muren.

Maar van deze afstand oogde de stad eenzaam, met haar rug naar de kust gekeerd, alsof ze zich moest verdedigen tegen het oprukkende oerwoud. De straten en grachten leken zich angstig aan elkaar vast te klampen. Turfroof hing in wolken boven de daken, kleurige vogels cirkelden in de lucht, klaar om op het eetbare afval te duiken nu de markt bijna sloot.

Sara beseftte met een steek van pijn hoezeer ze Batavia zou gaan missen. Elke ochtend weer, wanneer de bomen begonnen te schudden doordat duizenden papegaaien krijsend opvlogen van de takken, schreeuwde de stad zichzelf wakker. Sara hield van die kleurrijke aubade, net als van de vreemde, zangerige taal van de inheemse bevolking en van de kruidige stoofpotten die 's avonds in reusachtige pannen op straat werden bereid. Haar dochter was in Batavia geboren en ze had er haar twee jongens verloren. Batavia was de stad waarin ze zich, met vallen en opstaan, had ontwikkeld tot de vrouw die ze nu was.

De hijsplank leverde haar af op het halfdek, aan de voet van de hoog oprijzende grote mast. Matrozen klommen als spinnen het want in, trokken lijnen strak en legden knopen, timmerlieden schaafden gekromde planken, en scheepsjongens breeuwden kierende naden met hennep, gedompeld in teer, bang om een uitbrander te krijgen telkens wanneer ze een druppel pek morsten.

Sarah vond haar dochter aan de reling, vanwaar ze uitkeek over de rest van het schip.

‘Indrukwekkend, hè?’ zei Lia vol bewondering. ‘Maar het zou zoveel gemakkelijker kunnen.’ Ze wees naar een groep matrozen die mopperend en kreunend vracht door een luik in het ruim lieten zakken, alsof de Saerдам een beest was dat gevoed moest worden. ‘Met een betere steunbalk en katrol zouden ze zich niet zo hoeven in te spannen. Als ze dat willen, kan ik een constructie...’

‘Nee, dat willen ze niet,’ kapte Sara haar af. ‘En dat zullen ze ook nooit willen. Het schip is een mannenwereld. Hoe goed je het ook

bedoelt, en hoe vernuftig je ideeën ook zijn, ze zouden alleen maar op verzet stuiten.’

Lia beet mokkend op haar lip, met haar blik nog altijd op de aanstootgevende katrol gericht. ‘Het is maar zo’n kleine verandering. Waarom mag ik niet...’

‘Omdat mannen er niet tegen kunnen als ze voor onnozel worden aangezien. En dat gevoel krijgen ze als jij zegt dat ze het niet goed doen, dat je een betere manier weet.’ Sara streek haar dochter liefkozend over de wang, geraakt door het onbegrip, de verwarring in Lia’s ogen. ‘Slimheid is ook een vorm van kracht,’ probeerde ze het uit te leggen. ‘En mannen accepteren nu eenmaal niet dat een vrouw sterker is dan zij. Hun trots verbiedt hun dat. En hun trots gaat boven alles.’ Ze schudde haar hoofd, niet in staat de juiste woorden te vinden. ‘Het klinkt misschien onbegrijpelijk, maar het is gewoon zo. Je bent in het fort erg beschermd opgegroeid, omringd door mensen die van je hielden en die sidderden voor je vader. Die bescherming is weggefallen vanaf het moment dat we aan boord gingen. Dus denk altijd goed na voordat je iets zegt.’

‘Ja, mama.’

Zuchtend en met pijn in het hart trok Sara haar tegen zich aan. Ze vond het afschuwelijk dat ze haar dochter op het hart moest drukken zich onnozeler voor te doen dan ze was. ‘Over een poosje wordt alles anders, lieverd. Dat beloof ik. Nog even volhouden. Dan kunnen we eindelijk het leven leiden waarvan we altijd hebben gedroomd.’

‘Vrouw!’ bulderde de gouverneur-generaal van de andere kant van het dek. ‘Ik wil je aan iemand voorstellen.’

‘Kom!’ Sarah schoof haar arm door die van Lia.

Haar man stond te praten met een vlezige, bezwete man, wiens gezicht een landkaart vormde van rode aderen. Zijn bloeddorlopen ogen waterden. Hij zag eruit alsof hij net uit bed kwam. Zijn kleding was modieus, maar oogde onverzorgd. Zijn katoenen wambuis hing half uit zijn broek, de strikken hingen los, de linten waren gekreukt. Zijn gezicht was niet gepoederd, en hij zou zich dringend moeten parfumeren.

‘Dit is Reynier van Schooten, hoofdkoopman en als zodanig heer en meester aan boord,’ zei de gouverneur-generaal met een stem die droop van afkeer.

Van Schooten nam Sara onderzoekend op. Ze had het gevoel dat ze werd gewogen, gekeurd, dat er een prijskaartje aan haar oor zou worden gehangen.

‘Ik dacht dat de kapitein het commando voerde over het schip,’ zei Lia.

Van Schooten haakte zijn duimen achter zijn riem, bolde zijn tonronde buik en dregde zijn laatste residu aan trots op. ‘Niet op een koopvaardijschip, jongedame,’ sprak hij belerend. ‘De kapitein heeft slechts tot taak om te zorgen dat we veilig in Amsterdam aankomen. Voor alle andere zaken rust de verantwoordelijkheid bij mij.’

Slechts, dacht Sara. Alsof er belangrijker zaken waren dan voorkomen dat een schip zonk.

Ja, verbeterde ze zichzelf. Natuurlijk waren er belangrijker zaken.

De Saerdam was een koopvaardijschip en voer onder de vlag van de VOC, wat betekende dat winst boven alles ging. Dat het schip weer veilig aanmeerde in Amsterdam, telde niet als de vracht onderweg bedorven was geraakt, of als de handel in Kaap de Goede Hoop niet voldoende winst had opgeleverd. De Saerdam kon desnoods bezaaid met lijken de haven binnenvaren, als de specerijen droog waren gebleven, zouden de Heren Zeventien het glas heffen op een succesvolle reis.

‘Kan ik je een rondleiding geven over het schip?’ Terwijl de hoofdkoopman Lia zijn arm bood, zorgde hij er wel voor dat zijn ringen met kostbare edelstenen duidelijk te zien waren. Helaas gold dat ook voor de zweetkringen onder zijn oksels.

‘Mama, wilt u een rondleiding?’ Met haar rug naar de koopman trok Lia met een vies gezicht haar neus op.

‘Mijn vrouw en mijn dochter kunnen zich op een later moment vertrouwd maken met het schip,’ merkte de gouverneur-generaal ongeduldig op. ‘Ik wil eerst mijn vracht zien.’

‘Uw vracht?’ vroeg Van Schooten verbaasd. ‘Ach, natuurlijk!’ zei

hij toen. ‘Komt u maar mee. Dan breng ik u erheen.’

‘Mooi zo.’ De gouverneur-generaal keerde zich naar zijn dochter. ‘Jij hebt hut drie.’ Hij gebaarde vaag naar een lage rode deur achter zich. ‘En, vrouw, jij hebt hut zes.’

‘Hut vijf, heer. Ik heb de boel een beetje omgegooid.’ De hoofdkoopman trok een verontschuldigend gezicht.

‘Waarom?’

‘Ach, eh...’ Van Schooten verplaatste zijn gewicht van de ene naar de andere voet, duidelijk slecht op zijn gemak. Door de schaduw van het want leek het alsof er een net over hem heen was gegooid. ‘Hut vijf is geriefelijker.’

‘Onzin, ze zijn allemaal hetzelfde.’ Het maakte de gouverneur-generaal razend als zijn opdrachten niet stipt werden uitgevoerd, hoe onbeduidend de kwestie in dit geval ook was. ‘Ik had duidelijk om hut zes gevraagd.’

‘Hut zes is vervloekt, heer.’ De hoofdkoopman sprak haastig, met een blos van gêne. ‘Op de heenreis hebben er twee passagiers geslapen. De eerste heeft zich in de hut opgeknoopt, de tweede is in zijn kooi overleden. Zijn ogen waren wijd opengesperd van angst toen hij werd gevonden. En ook toen de hut leegstond, hoorden we ’s nachts voetstappen. Dus alstublieft, heer...’

‘Jullie doen maar!’ kapte de gouverneur-generaal hem af. ‘Neem de hut die je wilt, vrouw! Ik heb je tot vanavond niet meer nodig.’

Sara neigde haar hoofd.

Ze keek haar man na terwijl Reynier van Schooten hem voorging, de treden af naar het ruim. Toen pakte ze Lia bij de hand en zo snel als hun wijde rokken dat mogelijk maakten, trok ze haar mee naar de passagiershutten.

‘Waarom hebt u ineens zo’n haast, mama?’ vroeg Lia ongerust. Ze struikelde, want ze werd bijna omvergetrokken.

‘We moeten Creesjie en de jongens van het schip af zien te krijgen!’

‘Dat vindt vader niet goed. Creesjie vertelde dat ze eigenlijk pas over drie maanden zouden vertrekken, maar dat vader haar aan boord wilde. Daar stond hij op. Hij heeft zelfs haar overtocht betaald.’

‘Dat weet ik. Dus we zeggen niks. Dan komt hij er pas achter tegen de tijd dat we op volle zee zitten.’

Lia plantte haar voeten stevig uit elkaar om haar moeder te dwingen te blijven staan. ‘Hij zal woedend zijn.’ Angstig omklemde ze de hand van haar moeder. ‘U weet wat hij dan zal doen. Hij zal u nog veel erger straffen dan...’

‘We moeten tante Creesjie waarschuwen!’

‘De vorige keer kon u amper lopen.’

Sara’s gezicht verzachtte en ze legde een hand langs de wang van haar dochter. ‘Het spijt me, mijn hartje. Dat was... Dat had je beter niet kunnen zien. Hoe dan ook, ik wil niet dat onze vriendin gevaar loopt, alleen omdat je vader te koppig is om naar rede te luisteren. Dat mogen we niet laten gebeuren.’

‘Toe, mama,’ smeekte Lia, maar Sara deed haar plooi kraag al af en bukte om de lage rode deur binnen te gaan.

De smalle gang daarachter werd verlicht door een enkele sputterende kaars in een nis. Op de vier deuren aan weerskanten was het nummer in Romeinse cijfers in het hout gebrand. Dokwerkers sjouwden grommend meubelstukken en hutkoffers naar binnen, zuchtend onder het gewicht van de rijkdom.

Sara’s kamenierster hield toezicht en gaf aanwijzingen namens haar meesteres.

‘In welke hut zit Creesjie?’ vroeg Sara.

‘Nummer zeven. Tegenover die van Lia,’ antwoordde Dorothea. Ze hield het jonge meisje staande om haar iets te vragen, en Sara liep alleen verder.

Terwijl die zich door de drukte werkte, hoorde ze de klanken van haar harp vanonder de beschermende deken die om het instrument was gebonden. Al snel werd de doorgang geblokkeerd door een enorm kleed, bijeengebonden met twijndraad. Matrozen probeerden het de hut binnen te krijgen, die veel te klein was voor het tapijt.

‘Het past niet, kapitein,’ klaagde een van de mannen. Het kleed rustte op zijn schouders en hij probeerde het enigszins te buigen

zodat hij de bocht kon nemen. ‘Kunnen we het niet gewoon in het vrachtruim leggen?’

‘Burggravin Dalvhain staat op haar comfort,’ antwoordde de kapitein vanuit de hut. Hij klonk gekweld. ‘Probeer het rechtop te zetten.’

De mannen deden wat ze konden. Er klonk een geluid als van brekend hout.

‘Wat nou weer? Ellendige dekwabbers!’ bulderde de kapitein woedend. ‘Hebben jullie de deurlijst gebroken?’

‘We konden er niks aan doen, kapitein,’ protesteerde de voorste van de matrozen. Een dunne stok gleed uit het kleed en viel met veel geraas op de grond. Hij was aan een van de uiteinden gebroken.

Een andere matroos schopte hem haastig weg met zijn hiel. ‘Die stok was om het kleed recht te houden,’ verklaarde hij met een stelligheid die in strijd was met de weifelachtige grimas op zijn gezicht.

‘Wel vervloekt!’ tierde de kapitein. ‘Leg dat kleed gewoon schuin, van de ene hoek naar de andere. Dalvhain moet zelf maar zien dat ze het uitrolt.’

Terwijl het kleed in de hut verdween, stond Sara plotseling oog in oog met een gespierde, breedgeschouderde man die daaruit naar buiten kwam. Zijn ogen waren zo blauw als de zee, zijn haar kort geknipt tegen de luizen. Zijn wangen en zijn kin gingen schuil onder rossige bakkebaarden, de rest van zijn gezicht was hoekig en gebruind. Ooit moest hij een knappe verschijning zijn geweest, net als het schip waarover hij het commando voerde.

Toen hij Sara zag, maakte hij een zwierige buiging die aan het hof niet zou hebben misstaan. ‘Verschoning voor mijn gepeperde taal, vrouwe. Ik was me niet bewust van uw aanwezigheid. Adriaen Crauwels is de naam. Kapitein van de Saerdam.’

Het was druk in de smalle gang, waardoor ze gedwongen werden ongemakkelijk dicht bij elkaar te staan.

Zijn pomander hulde hem in een geur van citrusvruchten, zijn tanden waren ongewoon wit, zijn adem rook naar balsemkruid. Anders dan de hoofdkoopman droeg hij dure kleren. Zijn wambuis

was geveerd in een diepe kleur paars, gouden borduursels glansden in het licht van de kaars. De mouwen van zijn buis waren rijk geplooid, zijn pofbroek voorzien van kniestukken met zijden strikken. De gespen van zijn schoenen glommen als spiegels.

Zijn fraaie uitmonstering suggereerde een succesvolle carrière. Vlootkapiteins deelden in de winst op de vracht die ze veilig afleverden. Toch zou Sara er niet van hebben opgekeken als Crauwels niet méér bezat dan de kleren aan zijn lijf.

‘Sara Wessel,’ stelde ze zich voor met een licht neigen van het hoofd. ‘Mijn man is altijd vol lof over u, kapitein.’

‘Ik voel me vereerd,’ verklaarde Crauwels, zichtbaar aangenaam getroffen. ‘We hebben twee keer eerder samen gereisd en ik heb beide keren genoten van zijn gezelschap.’

Hij knikte naar de plooi kraag in haar hand. ‘Helaas laten de krappe hutten niet veel ruimte voor modieuze verfijning.’ Vanaf het halfdek klonk een ruwe stem die om de kapitein riep. ‘Ik ben bang dat mijn eerste stuurman mijn aandacht vereist. Zie ik u vanavond aan mijn tafel, vrouwe? Ik heb begrepen dat de kok iets bijzonders heeft bereid.’

Sara’s stralende glimlach was het resultaat van een jarenlange ervaring met onwelkome sociale verplichtingen.

‘Maar natuurlijk! Ik zie ernaar uit,’ loog ze.

‘Uitstekend.’ Hij kuste hoffelijk haar hand en liep de gang uit, naar buiten.

Sara klopte krachtig op deur van hut nummer zeven. Daarachter hoorde ze haar vriendin lachen, begeleid door kreten van verrukking van haar twee zoontjes. Het klonk als een frisse wind die een pestilente mist verdreef. Ze fleurde er onmiddellijk van op.

Achter de deur klonken voetstappen, een kleine jongen deed aarzelend open. Zijn gezicht lichtte op toen hij haar zag. ‘Tante Sara?’ Hij sloeg zijn tengere armpjes om haar heen.

Creesjie Jens rolde met haar andere zoon over de grond, zonder rekening te houden met haar zijden nachtjapon. De twee jongens waren in hun ondergoed, hun huid was vochtig, hun haar nat. Hun

doorweekte kleren lagen op de grond. Blijkbaar was er iets misgegaan bij de oversteek. Sara keek er niet van op. Jongens als Marcus en Osbert liepen in de spreekwoordelijke zeven sloten tegelijk. Marcus was tien. Twee jaar ouder dan zijn broer, maar niet half zo snel van geest. Hij klampte zich aan Sara vast, waardoor ze schuifelend de hut binnenkwam.

‘Hij lijkt wel een eendenmossel, die zoon van je,’ zei ze tegen Creesjie terwijl ze de jongen liefkozend over zijn haar streek.

Creesjie duwde Osbert van zich af en nam hen vanaf de grond onderzoekend op. Haar haar lag als een warrige blonde stralenkrans om haar hoofd, haar diepbloauwe ogen flonkerden in het zonlicht, haar gezicht was zacht en rond, en het gestoei had een blos op haar bleke wangen getoverd. Ze was de mooiste vrouw die Sara ooit had gezien. Dat was het enige waarover zij en haar man het eens waren.

‘Dag, Lia,’ zei Creesjie toen het meisje met het donkere haar in het kielzog van haar moeder de hut binnenkwam. ‘Zoek je je moeder? Wil ze weer niet luisteren?’ grapte ze.

Lia rolde met haar ogen. ‘Er is geen land mee te bezeilen,’ verzuchtte ze.

Creesjie klakte met haar tong naar Marcus, die zich nog altijd aan Sara’s rok vastklampte. ‘Laat haar nu maar los. Anders wordt ze drijfnaat.’

‘We gingen over een hoge golf.’ Marcus trok zich, zoals gebruikelijk, niets van zijn moeder aan. ‘En toen...’

‘Gingen de jongens rechttop staan, benieuwd naar de volgende,’ vertelde Creesjie met een zucht. ‘Ze waren bijna uit de boot gevallen. Gelukkig wist Vos ze nog net op tijd te grijpen.’

Sara trok een wenkbrauw op bij het noemen van de kamerheer van haar man. ‘Zaten jullie in de boot bij Vos?’

‘Nou, hij zat eerder bij ons in de boot.’ Creesjie rolde met haar ogen.

‘Hij raakte helemaal van streek,’ vertelde Osbert, die alweer boven op zijn moeder lag. Zijn blote buik ging op en neer. ‘Maar het deed niks geen zeer, die golf.’

‘Nou, wel een beetje,’ zei Marcus.

‘Een heel klein beetje,’ gaf Osbert toe.

Sara liet zich voor de kinderen op haar knieën zakken.

Met hun heldere blauwe ogen keken ze haar argeloos aan. Ze leken sprekend op elkaar. Blond, rode wangen, oren die ver van hun hoofd stonden en naar de wereld leken te wuiven. Marcus was langer, Osbert breder, maar voor het overige waren ze nauwelijks uit elkaar te houden. Volgens Creesjie leken ze op hun vader, haar tweede man.

Het was inmiddels vier jaar geleden dat ze Pieter had verloren, maar Creesjie raakte nog altijd niet over hem uitgepraat. Hij was vermoord, wist Sara, en uit de verhalen had ze begrepen dat hij erg geliefd was geweest en dat er diep om hem was gerouwd.

‘Jongens, ik moet met jullie mama praten,’ zei ze nu. ‘Als jullie eens met Lia meegingen. Ze wil jullie haar hut laten zien. Hè, Lia?’

Er verscheen een rimpel van ergernis op Lia’s voorhoofd. Ze was toch geen klein kind! Maar ze vergat haar ergernis al snel, want ze was dol op de jongens. ‘Nou en of!’ zei ze dan ook stralend. Daarna zette ze een griezelig, onheilspellend gezicht op. ‘Volgens mij zit er een haai in mijn hut.’

‘Dat kan niet,’ protesteerden de jongens in koor. ‘Op het land zijn geen haaien.’

Lia deed alsof ze stomverbaasd was. ‘Ze zeiden toch echt dat er een haai in mijn hut was. Zullen we eens gaan kijken?’

Daar hoefden de jongens niet lang over na te denken. In hun ondergoed schoten ze de gang op.

Sara sloot de deur terwijl Creesjie overeind kwam en het stof van haar nachtjapon sloeg. ‘Denk je dat ik me hierin kan vertonen? Ik had niets anders om aan te trekken toen die golf over onze boot sloeg...’

‘Je moet van boord,’ viel Sara haar in de rede. Ze gooide haar plooi kraag in Creesjies kooi.

‘Meestal duurt het een week voordat ik het verzoek krijg om te vertrekken. Soms langer.’ Creesjie bestudeerde fronsend een vlek op haar mouw.

‘Het schip is vervloekt.’

‘Door de een of andere idioot op de kade.’ Creesjie klonk sceptisch. Ze liep naar een rek aan de wand met vier aardewerken kruiken. ‘Wil je een kroes wijn?’

‘Daar hebben we geen tijd voor,’ zei Sara geërgerd. ‘Je moet van boord! Zo snel mogelijk. Voordat we vertrekken.’

‘Waarom zouden we ook maar enig geloof moeten hechten aan het geraaskal van een krankzinnige?’ Creesjie vulde twee kroezen met wijn en gaf er een aan Sara.

‘Omdat Samuel PIPPS dat ook doet.’

De hand waarin Creesjie de kroes hield, trilde even. ‘Is PIPPS ook aan boord?’ vroeg ze, plotseling geïnteresseerd.

‘Ja. Ze hebben hem in de boeien geslagen.’

‘Denk je dat hij bij het diner is?’

‘Hij is geboeid.’

‘Dan nog zullen de meeste andere gasten qua kleding niet aan hem kunnen tippen. Dat weet ik zeker,’ zei Creesjie peinzend. ‘Wat denk je? Kan ik naar hem toe? Ze zeggen dat hij erg knap is, erg charmant.’

‘De laatste keer dat ik hem sprak, zag hij eruit alsof hij door de mest had liggen rollen.’

Creesjie vertrok haar gezicht van afschuw. ‘Misschien maken ze hem schoon.’

‘Hij is geboeid,’ herhaalde Sara langzaam. Ze zette de onaange-roerde kroes neer. ‘Je moet van boord!’

‘Wat vindt Jan van de hele toestand?’

‘Hij gelooft me niet.’

‘Waarom zou hij mij dan van boord laten gaan?’

‘Dat doet hij niet,’ moest Sara toegeven. ‘Ik... ik was niet van plan het hem te vertellen.’

‘Sara!’

‘Het schip is in gevaar!’ Sara gooide in een hulpeloos gebaar haar handen in de lucht, waardoor ze tegen de balken boven haar hoofd sloegen. ‘Wees verstandig en ga van boord! Terug naar Batavia! Doe

het desnoods voor de jongens.’ Ze probeerde de brandende pijn uit haar vingers te schudden. ‘Over vier maanden vertrekt er weer een schip. Je komt ruimschoots op tijd voor je huwelijk.’

‘Daar gaat het niet om. Jan wilde dat ik met de Saerdam meevoer. Hij heeft mijn overtocht betaald en mijn passagebewijs laten bezorgen door iemand van de wacht. Ik kan niet zomaar van boord gaan zonder zijn toestemming.’

‘Ga dan met hem praten,’ zei Sara smekend.

‘Als hij jou niet gelooft, waarom zou hij dan wel naar mij luisteren?’

‘Jij bent zijn maîtresse. Hij ziet jou liever dan mij.’

‘Alleen in de slaapkamer.’ Creesjie dronk haar kroes leeg en begon aan die van Sara. ‘Machtige mannen luisteren alleen naar zichzelf. Ze horen alleen hun eigen stem. Dat is de vloek die op hen rust.’

‘Alsjeblieft! Probeer hem te overtuigen!’

‘Nee, Sara,’ zei Creesjie zacht. Ze bleef kalm, liet zich niet door Sara’s wanhoop meeslepen. ‘Trouwens, los van Jan... Als het klopt wat je zegt, als het schip inderdaad gevaar loopt, dan denk je toch zeker niet dat ik Lia en jou aan jullie lot overlaat?’

‘Creesjie...’

‘Bespaar je de moeite. Twee echtgenoten en een hof vol minnaars hebben me koppig gemaakt. Bovendien is het onze plicht om de Saerdam te beschermen. Heb je het tegen de kapitein gezegd?’

‘Dat doet Arent.’

‘Arent,’ koerde Creesjie wellustig, en Sara stelde zich voor dat het zweet de huurling uitsloeg, waar hij ook was op het schip. ‘Sinds wanneer noem je luitenant Hayes, die verrukkelijke bruuft, bij zijn voornaam?’

‘Sinds we elkaar op de kade hebben leren kennen.’ Sara negeerde haar dubbelzinnige toon. ‘Hoe zou ik de Saerdam moeten beschermen?’

‘Dat weet ik niet. Jij bent de slimste van ons tweeën.’

Sara lachte schamper. Ze pakte haar kroes terug en nam een grote slok. ‘Maar jij ziet meer dan de meeste mensen.’

‘Oftewel ik ben een roddelaarster. Toe, Sara, hou op je zorgen te

maken. Ik zie je liever als een vrouwelijke Samuel PIPPS. Hoeveel plezier hebben we niet gehad als Lia en jij zijn zaken naspeelden?’

‘Precies. Dat was maar spél.’

‘En je was er erg goed in.’ Creesjie keek haar vriendin doordringend aan. ‘Denk goed na. Wat vind je dat we moeten doen?’

Sara wreef zuchtend over haar slaap. ‘Volgens PIPPS is de leproos scheepstimmerman geweest,’ zei ze ten slotte. ‘En het is heel goed mogelijk dat hij op de Saerdam heeft gewerkt. In dat geval moeten hier mensen zijn die hem hebben gekend. Dus die moeten we zien te vinden. Misschien weten zij meer van het gevaar waar de leproos mee dreigde.’

‘Twee vrouwen alleen zijn niet veilig in de diepste krochten van de Saerdam. Bovendien heeft de kapitein het voorschip tot verboden terrein verklaard voor alle passagiers.’

‘Waar begint dat? Het voorschip?’ vroeg Sara.

‘Bij de grote mast.’

‘O, maar zo ver hoeven we helemaal niet te gaan. We zijn tenslotte deftig. Dus als we iets willen weten, als we iemand willen spreken, dan laten we die naar ons toe komen.’

Ze liep naar de deur. ‘Stuur een timmerman naar hut nummer vijf!’ riep ze de gang in. ‘Ik kan mijn spullen niet kwijt!’